

Крошка С.А. Роль лікувальної гімнастики та загартовування у житті дитини з інклюзією / С.А. Крошка, Г.М.Міненко // Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу : Збірник за матеріалами VIII Всеукр. науково-практичної конференції з міжнародною участю (09 грудня 2020 року). – Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ : ФОП Єгорова О. Є. – 2020. – С.89-93.

Анотація. Інклюзивне навчання передбачає створення рівних умов і доступу до навчання для всіх без винятку дітей у класі. В цьому й полягає інклюзивний підхід до освіти. Частиною включення є розробка певної системи освітніх послуг, зокрема підбір та закупівля спеціальних товарів, серед яких є і корекційне обладнання, і створення безбар'єрного середовища в закладі освіти.

Ключові слова: інклюзія, безбар'єрне середовище, ресурси.

Ресурси для створення безбар'єрного інклюзивного середовища у закладах освіти

Сучасна освітня реформа вносить свої корективи не лише в розвиток інклюзії в українських школах, а й у сприйняття особливих людей українським суспільством. Щоправда, ставлення до інклюзії у всіх різне. Важливим здобутком впровадження інклюзивної освіти можна вважати ще й те, що завдяки державному фінансуванню обладнання інклюзивного простору, товари для дітей з особливими потребами тепер доступні в широкому асортименті [2]. Це значно полегшує життя особливим дітям і їхнім батькам і дозволяє жити повноцінним життям.

Інклюзивне навчання передбачає створення рівних умов і доступу до навчання для всіх без винятку дітей у класі. В цьому й полягає інклюзивний підхід до освіти. Частиною включення є розробка певної системи освітніх послуг, зокрема підбір та закупівля спеціальних товарів, серед яких є і корекційне обладнання, і створення безбар'єрного середовища в закладі освіти [1, 2].

Організація інклюзивного навчання вимагає наявності системи підтримки і ресурсів для вчителів та викладачів. Вони повинні отримувати необхідні консультації та тренінги, що підвищують їх компетенцію в питаннях інклюзії. Заклад освіти має можливість надати будь-якому учневі не тільки можливість вільного пересування всередині освітнього простору, а й участі в рухливих іграх, що розвивають його моторику, зір інше.

Все обладнання відповідає Концепції Нової української школи у загальноосвітніх навчальних закладах I ступеня згідно Наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2017 р. №1021 та розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. №988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа на період до 2029 р.» [1].

Все спеціалізоване обладнання та інвентар для інклюзивної освіти можна поділити за певними категоріями (Див. Рис 1).

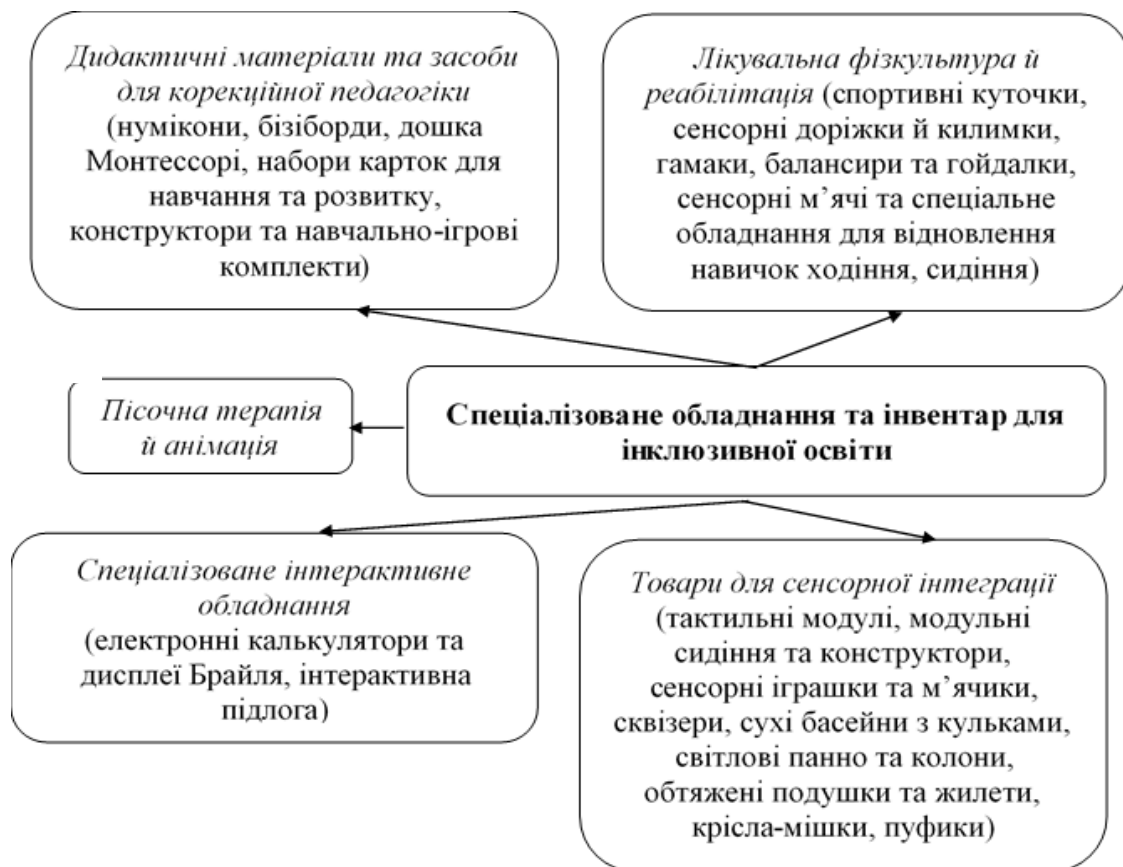

Рисунок 1. Спеціалізоване обладнання та інвентар для інклюзивної освіти

Лікувальна фізична культура (ЛФК) є одним з важливих методів терапії за допомогою фізичних вправ. Під час занять можна використовувати обладнання для стимуляції мозочка, для пацієнтів ДЦП, вертикалізатори, підвісні системи, пісочну терапію.

Використовують *тренажерну бочку*, яка складається з поролонової труби, вільно котиться і може використовуватись для ігор, тренування вестибулярного апарату, зміцнення м'язів черевного преса і спини та розвитку гнучкості.

Масажна доріжка. Тактильна хвиляста доріжка використовується у залі ЛФК та сенсорній кімнаті. Вигин кожного елемента повторює натуральний вигин стопи, покращуючи тактильний ефект, тренує баланс і координацію рухів, а ребриста поверхня забезпечує якісний масаж дитячим ногам. Фактурна поверхня з чітко вираженими пухирцями та об'ємними смугами стимулює нервові закінчення стопи, зміцнюючи м'язи стопи й ніг. Ходьба по даній доріжці викликає асоціації з природними фактурами: ходьба по гальці на пляжі або по садовій доріжці.

У результаті дослідження ми з'ясували, що використовують наступне сенсорне обладнання для здобувачів освіти, зокрема і з особливими потребами (табл. 1).

Таблиця 1

Сенсорне обладнання для здобувачів освіти

№ з.п.	Обладнання та інвентар	Характеристика
<i>Для слабкозорих</i>		
1.	М'яч для гри у шоудан	Прямокутний стіл зі стінками та воротами; м'яч жовтого кольору з пластику та шариками всередині, що надає шум. Нагадує настільний теніс та аерохокей. Гравці сприймають рух м'яча на слух і відбивають його (головний принцип гри не перекинути м'яч через сітку, а проштовхати його під склом).
2.	Футбольний м'яч Firestorm з брязкальцями всередині	Завдяки брязкальцям, які вшиті безпосередньо у оболонки, м'яч видає гучні звуки. Їх чутно при ударі, киданні і коченні м'яча.
<i>Для нормотипових здобувачів та з різними нозологіями</i>		
3.	Сенсорні мішечки	Призначені для розвитку дрібної моторики і

	Монтессорі	тактильних відчуттів. Вчать аналізувати тактильні відчуття, розвивають уяву, емоційну сферу, розширюють словниковий запас. У мішечках знаходяться різноманітні наповнювачі, можна просто мацати мішечки - це дуже приємно і корисно для маленьких пальчиків. Для старших дітей можна запропонувати гру - знайди пару - в двох різних за кольором мішечках знаходиться однаковий наповнювач. Можна вибудовувати мішечки пірамідкою або порівнювати їх по вазі (є важенько, а є зовсім легкі наповнювачі).
4.	Тактильні диски	Виготовлені з каучуку, з різними фактурами і кольорами. Приємні на дотик, вони заохотять дітей розпізнавати фактури руками або ногами. Варіанти гри різні: від розпізнання фактур через їх звіряння до запам'ятовування із заплющеними очима.
5.	Експрес-скульптор	Міцна будова дощечок з пластиковими шпильками зі зворотньої сторони. Будь-який об'єкт натиснутий на шпильки залишає відбиток на іншій стороні, створюючи яскравий та креативний дизайн, що тримається допоки дощечку не перегорнути. Особливості: цікавий сенсорний досвід, створює цікаве об'ємне зображення, різні розміри дощечок виконані у трьох різних кольорах.
6.	Набір Фребеля	Набір містить 14 ігрових модулів, заповнених у дерев'яні шухлядки: текстильні м'ячики; куб із кубиків; куб із брусків; кубики і призми; кубики, стовпчики і цеглинки; кольорові плоскі фігури; дерев'яні палички різної довжини і кольору; кільця і півкільця; фішки; кольорові тіла; мозаїка, шнурівка; башточки.
7.	Танграм	Сім дощечок майстерності – це головоломка, яка складається з семи гральних кісток – плоских геометричних фігур, які називають танами, що складаються у різні форми. Завдання головоломки – створити задану форму (на підставі лише обрису силуету) з використанням всіх семи танів, які заборонено накладати один на один. Це одна з найбільш популярних головоломок у світі. Китайський психолог назвав танграм «найдавнішим психологічним тестом світу».
8.	Бізіборд	Дошка, яка допоможе дитині в дослідженні

		побутових предметів. Розвиває логіку, дрібну моторику, уважність за методикою Монтесорі. На основі кріпляться замочки, ціпки, дзвіночки, резиночки, колесики, ручки, вимикачі, застібки тощо. Окрім мілкої моторики тренажер розвиваю мислення, логіку, кмітливість, настирність.
9.	Неапольська змійка	З плоскими друкованими тактильними та Брайлівськими літерами для слабкозорих. Призначена для вивчення літер українського алфавіту, складання складів та слів. Лабіринт застосовується для проходження фішкою від початку до кінця, сприяє розвитку мислення, дрібної моторики, тактильних відчуттів.
10.	«Пазл-бол»	Сенсорна іграшка об'єднує в собі функції тактильного стимулятора і оригінального релаксанту, розробленого для швидкого зняття нервової напруги. «Пазл-бол» відрізняється від звичайного м'ячика наявністю спеціальних пелюсток, які можна перебирати. У ньому поєднуються кілька кольорів веселки, обрані в рандомній послідовності. «Пазл-бол» підходить для використання в молодших класах НУШ, в домашніх іграх, в сенсорних кімнатах, при комплексній реабілітації дітей з вадами розвитку: в розвитку моторики, просторової уяви, фантазії під час гри; поліпшення координації рухів; стимулюванні роботи сенсорної системи, яка відповідає за вміння дитини і швидкість оволодіння різними навичками.

Конструктор LEGO – найвідоміша іграшка у світі. Основні переваги від взаємодії з конструктором [3].

1. Розвиток дрібної моторики. Моторика рук прямим чином впливає на розвиток мови. Це легко пояснюється тим, що в корі головного мозку людини, відділи, які відповідають за розвиток дрібної ручної і артикуляційної моторики, знаходяться дуже близько один до одного, так само між ними спостерігається тісний взаємозв'язок. Тобто, розвиваючи тонку ручну моторику у дітей, ми тим самим стимулюємо розвиток їх мови.

2. Крім розвитку мови через стимуляцію дрібної моторики, конструктор LEGO дозволяємо дітям опанувати навичкам спілкування безпосередньо під час гри. Завдяки дорослому, який бере участь у грі, дитина знайомиться з новими словами, формами, кольорами. Коли дитина зацікавлена в процесі гри, то і розвивати її мову набагато простіше. Дитина будує прості речення, може просити дорослого дати їй ту чи іншу частину конструктора або попросити про допомогу створити щось з нього.

3. Розвиток структурно логічного мислення. Для початку потрібно або показати дитині картинку з формою, яку потрібно створити або просто попросити зібрати будиночок, машинку, робота. Або ж дитина сама планує і збирає то що їй хочеться. У будь-якому з цих випадків відбувається складна розумова діяльність дитини. Щоб отримати правильний результат, потрібно добре логічно подумати і спланувати кожен хід.

4. Розвиток креативного мислення дитини. Дитина самостійно будує стратегії, знаходить ідеї і підходи до вирішення конкретних завдань, в нашому випадку завданнями виступає створення об'єктів з конструкторів. Розвиток креативного мислення в ранньому віці допомагає дитині формувати власну думку, добувати і застосовувати знання, знаходити нестандартні рішення будь-яких проблем. Дитина, що має навички креативного мислення швидко реагує на будь-яку проблемну ситуацію, оперативно знаходячи правильний і нестандартний вихід.

5. Розвиток уваги і терпіння. Процес збору конструктора LEGO не вимагає особливої швидкості реакції, навпаки, дитині потрібно добре сконцентрувати свою увагу і не поспішаючи, обмірковуючи кожен крок, працювати над створенням своєї задумки. Особливо, якщо дитина створює об'єкт по заданій інструкції у вигляді картинки. Дивлячись на картинку, дитина відтворює малюнок тільки вже в більш об'ємному варіанті. Терпіння дитина проявляє в тих випадках, коли їй доводиться переробляти, виправляти, коректувати вже зібране спорудження.

6. Розвиток уяви. Дитина може створити з величезної кількості найрізноманітніших деталей LEGO все що тільки прийде їй в голову. Будь-які ідеї легко втілити в реальність!

Перераховані вище переваги не можуть не підтверджувати всесвітню любов до конструктора LEGO. Це не просто іграшка, це досить серйозний інструмент для раннього розвитку дітей. Останнім часом, все більше психологів стверджує, що не варто навантажувати дитину з раннього віку навчанням, так як жодним чином це не впливає на подальше благополуччя дитини в освіті, а навпаки применшує його майбутні освітні можливості. Дитині потрібно якомога довше давати можливість бути дитиною. При цьому, не залучаючи дитину з ранніх років в реальне навчання, як наприклад, математика, рідна мова, англійська, можна і навіть потрібно стимулювати розвиток дитини та її психічні процеси, такі як сприйняття, увага, пам'ять, мислення. І саме ігри такого характеру як всілякі конструктори ідеально підходять для такого ненав'язливого розвитку.

Як облаштувати простір для інклюзивної освіти – надзвичайно актуальне питання у кожному закладі освіти. Перелік обладнання для інклюзивних класів постійно доповнюється спеціалістами Міністерства освіти й науки, адже це ще новий для української школи напрямок [1].

Актуальний перелік обладнання для інклюзивного навчання досить широкий і містить безліч навчального, корекційного, спортивного та іншого оснащення: дидактичний матеріал для інклюзивного навчання, спеціальні столи для дітей з особливими освітніми потребами, світлове обладнання для ресурсної кімнати, інформаційний стенд з інклюзивної освіти, цифрові головоломки, конструктори.

Список використаних джерел

1. Наказ МОН НАКАЗ від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах (групах) закладів освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18>.

2. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.

3. Конструктор LEGO [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<https://ru.wikipedia.org/wiki/LEGO>.